

**Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Наукова бібліотека**

**НАУКОВА БІБЛІОТЕКА В
ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ
РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

*(Збірник матеріалів
VIII-ї науково-практичної конференції
28 серпня 2014 р.)*

Рівне 2014

УДК 027.7(477.81)
Н 34
ББК 78.34(4Укр)

Наукова бібліотека в інформаційно-освітньому просторі Рівненського державного гуманітарного університету : зб. матеріалів VIII-ї наук.-практ. конф., 28 серпня 2014 р. / уклад.: С. Н. Грипич, Г. П. Семенюк. – Рівне : РДГУ, 2014. – 80 с.

Відповідальний за випуск:

С. Н. Грипич – доцент,
директор наукової бібліотеки
Рівненського державного
гуманітарного університету.

Укладачі:

С. Н. Грипич – доцент,
директор наукової бібліотеки
Рівненського державного
гуманітарного університету.

Г. П. Семенюк – заступник
директора з наукової роботи
наукової бібліотеки
Рівненського державного
гуманітарного університету.

До збірника увійшли матеріали конференції, в яких висвітлюється комплекс робіт, пов'язаних з актуальними завданнями наукової бібліотеки РДГУ та її інформаційно-аналітичних структур у системі навчально-освітніх, наукових комунікацій університету.

Видання адресоване широкому колу фахівців, які працюють у сфері бібліотекознавства, бібліографії, інформаційних бібліотечних технологій, а також студентам – майбутнім бібліотечним працівникам.

Ухвалено методичною радою
наукової бібліотеки РДГУ
Протокол № 8
від 18.09.2014 р.

©Наукова бібліотека РДГУ
Рівне, вул. Остафова, 31
33028
www.library.rshu.edu.ua
library.rshu@gmail.com

УДК 027.7:004(477)

Л. В. КОВАЛЬЧУК

зав. інформаційно-бібліографічним
відділом наукової бібліотеки
Рівненського державного
гуманітарного університету

ЕЛЕКТРОННІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАУКОВОГО ТА НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСІВ РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

***Резюме.** У статті розглядається становлення електронних інформаційних ресурсів наукової бібліотеки Рівненського державного гуманітарного університету та їх роль у забезпеченні навчально-виховного та наукового процесів університету.*

***Ключові слова:** електронні інформаційні ресурси, інформаційні потреби, користувачі, бази даних, Інтернет-технології.*

Розвиток нового інформаційного суспільства в галузі науки і освіти потребує і нової інформаційної підтримки, яку в діяльності вищого навчального закладу забезпечує бібліотека.

Вагому роль у забезпеченні наукової та навчально-виховної діяльності в бібліотеці університету відіграють електронні інформаційні ресурси, що є невід'ємною частиною довідково-бібліографічного та інформаційного обслуговування користувачів.

Впровадження електронних інформаційних ресурсів у нашої бібліотеці розпочалося в 2002 році із придбанням бібліотечно-інформаційної системи «УФД/Бібліотека», яка створена на базі сучасних технологій, стандартів обробки інформації. Це дало змогу на вищому рівні накопичувати електронний інформаційний ресурс, займатися ретроконверсією фондів, надавати сервісні послуги користувачам, автоматизувати більшість процесів діяльності

бібліотеки, створювати максимально повне інформаційне забезпечення наукового, навчального та виховного процесів університету.

З того часу паралельно з традиційними наукова бібліотека РДГУ формує та використовує електронні ресурси. Зокрема, удосконалюється діяльність «електронної бібліотеки», що складається з таких основних складових:

- власне електронної бібліотеки;
- повнотекстових баз даних;
- Інтернет-технологій.

Електронна бібліотека – ефективна форма інформаційно-бібліотечного забезпечення освіти та науки в університеті, основним завданням якої є формування фонду електронних документів, їх зберігання, оновлення та надання доступу користувачам. Це унікальний ресурс, що надає можливість доступу до електронного каталогу бібліотеки та повнотекстових документів цілодобово, і в цьому полягає його головна перевага [7].

Великий потенціал електронної бібліотеки, насамперед, у забезпеченні віддаленого доступу до навчального ресурсу. Всього електронна бібліотека нараховує 12 баз даних, з яких 8 власної генерації, – це бібліографічні та повнотекстові бази даних. До найважливішого ресурсу електронної бібліотеки належить електронний каталог. Електронний каталог створено на основі бібліографічних описів книг, брошур, компакт-дисків, статей із журналів та частин документів (статей із наукових збірників). Крім нових надходжень, ще і ретроспективно занесено записи книг з різних галузей знань, які вийшли друком у період з 1995 до 2002 року. Доступ до нього здійснюється як у локальній мережі, так і через web-сайт бібліотеки.

Спроможність здійснювати різноплановий багатоаспектний та оперативний пошук інформації робить використання електронного каталогу домінуючим у виконанні бібліографічних довідок.

Зручність у користуванні електронним каталогом веде до всебілшого звертання користувачів університету саме до цього виду пошукового апарату. Крім того, робота з електронним довідковим апаратом дає можливість оперативно отримувати відомості про наявність літератури з дисциплін, що викладаються в університеті, здійснювати аналіз книгозабезпеченості навчального процесу і наукових досліджень.

Електронно-пошукова система дозволяє в лічені хвилини знаходити в електронному каталозі бібліотеки потрібні видання і складати бібліографічні списки літератури, кожен запис в яких

забезпечено інформацією про те, в якому структурному підрозділі бібліотеки зберігається джерело. Наукова бібліотека створює всі необхідні умови для забезпечення навчально-виховного та наукового процесів університету.

За допомогою електронного каталогу та всіх наявних баз даних користувачі отримують різноманітні бібліографічні довідки (в тому числі і письмові) та консультації щодо підбору літератури до наукових робіт. Фахівцями розроблений як простий, так і розширений пошук видань. В той же час, електронний каталог бібліотеки створений так, щоб з ним легко може працювати як досвідчений користувач, так і новачок. Це успішно використовується при обслуговуванні користувачів, адже можна здійснювати пошук за всіма елементами бібліографічного опису документа: ключовими словами, авторами, шифром, вихідними даними і т. п., а також за декількома елементами одночасно. Завдяки електронним технологіям знайдену інформацію можна записати на диск, флеш-карту або роздрукувати на принтері. Для забезпечення навчального та наукового процесів університету нашою бібліотекою створені та широко використовуються власні бази даних, що дають можливість вичерпного інформаційного пошуку на будь-якому напрямі наукових досліджень. Це такі бази даних (БД):

- РДГУ (праці викладачів). За її допомогою видаються не лише різного виду довідки, а й формуються бібліографічні та біобібліографічні покажчики;

- дисертацій, що захищені в РДГУ та зберігаються в науковій бібліотеці університету;

- автореферати дисертацій, що надходять до наукової бібліотеки РДГУ;

- періодичних видань, які передплачує наукова бібліотека РДГУ;

- книгозабезпечення навчального процесу університету;

- електронних документів;

- рідкісних та цінних видань.

З цими базами співробітники працюють щоденно і поповнюють їх новими надходженнями, що забезпечує оперативність та повноту задоволення інформаційних потреб користувачів.

Для ефективного та оперативного забезпечення навчально-виховного та наукового процесів університету в науковій бібліотеці РДГУ функціонують повнотекстові бази даних, які регулярно поповнюються за рахунок навчальних, навчально-методичних та інших матеріалів, розміщених на компакт-дисках та придбаних у видавничо-торгівельній мережі, а також електронних видань, наданих бібліотеці кафедрою та редакційно-видавничим відділом нашого університету.

Підвищити ефективність інформаційного забезпечення професорсько-викладацького складу та студентства у правовому полі дозволяє електронна повнотекстова нормативно-правова база даних «Консультант». Вона є унікальним електронним ресурсом бібліотеки, що містить повні тексти документів державних органів влади України (Верховної Ради; Кабінету Міністрів, Президента, Конституційного суду, Верховного суду та ін.). Автоматично оновлюючись кожного дня, вона дає змогу студентам та науковцям отримувати інформацію про найновіші зміни та доповнення в законодавчій базі України.

В інформаційному забезпеченні наукового та навчально-виховного процесів РДГУ широко використовуються і такі бази даних: електронна бібліотека видавництва «Центру навчальної літератури» («ЦНЛ»), електронні підручники, навчально-методичні посібники (в т. ч. і видання професорсько-викладацького складу університету), а також повні тексти бібліографічних посібників, виданих науковою бібліотекою РДГУ.

Використання в роботі цих інформаційних продуктів дозволяє повніше та релевантно задовольнити запити користувачів, тому що комплектування здійснюється з орієнтацією на споживача саме нашого університету. До того ж, технологія CD-ROM стає суттєвою альтернативою мережної технології доступу до баз даних.

Одним із важливих завдань наукової бібліотеки РДГУ є створення власних інформаційно-бібліографічних ресурсів. Здійснюється випуск вторинних джерел інформації – бібліографічних покажчиків, рекомендаційних списків літератури, в тому числі і нових надходжень, інформаційно-методичного забезпечення навчальних дисциплін кафедр тощо. Тематика підготовлених видань відповідає актуальним питанням розвитку сучасної освіти, науки: (інформаційний супровід наукових конференцій, на допомогу навчальному процесу).

Вся бібліографічна продукція, підготовлена і видана науковою бібліотекою РДГУ в традиційному і електронному варіантах є важливою складовою електронного ресурсу бібліотеки і займає вагоме місце в системі забезпечення наукового та навчально-виховного процесів університету, а також сприяє проведенню наукових досліджень та пропагує наукові здобутки університету. Для широкого кола користувачів повні тексти бібліографічних посібників наукової бібліотеки РДГУ доступні через сайт бібліотеки.

Важлива роль у системі забезпечення навчально-виховного процесу РДГУ електронними виданнями належить і такому інформаційному ресурсу як повнотекстова електронна бібліотека видавництва «Центр навчальної літератури» (ЦНЛ), яку можна

використовувати по телекомунікаційній мережі Інтернет. До її складу входять навчальні посібники та підручники з багатьох навчальних дисциплін: економічних, гуманітарних, природничих та інших відповідно до профілю навчально-виховної діяльності університету. Дозволяється копіювання окремих статей та інших фрагментів електронної бази даних для використання в навчальних та дослідницьких цілях.

Входження бібліотеки в світовий інформаційний простір пов'язане з розміщенням у мережі Інтернет власних та наданням доступу до світових інформаційних ресурсів. Одним із основних інформаційних ресурсів бібліотеки власної генерації та одним із сучасних засобів наукової комунікації є бібліотечний сайт, який надає користувачеві інформацію про ресурси бібліотеки та її багатогранну діяльність, забезпечує доступ до ресурсів власної електронної бібліотеки і мережі Інтернет.

Професійно грамотне та повноцінне представлення електронних продуктів та послуг бібліотеки в мережі Інтернет, web-сайті (із доступом до електронного каталогу і баз даних) дає нам великі перспективи у пошуку та розповсюдженні інформації.

Можливість користуватися електронними ресурсами студентам та викладачам реалізована в читальному залі № 1. До послуг користувачів встановлено робочі місця з підключенням до мережі Інтернет, використовується зона Wi-Fi.

Висвітлюючи роль електронних інформаційних ресурсів наукової бібліотеки в системі забезпечення навчально-виховного та наукового процесів РДГУ, слід згадати і про таку форму інформаційного обслуговування як: «Диференційоване забезпечення керівництва» (ДЗК) і «Вибіркового розповсюдження інформації» (ВРІ), яка в системі забезпечення освітнього, наукового та навчально-виховного процесів університету відіграє особливу роль. Таке інформування в умовах нашої бібліотеки проводиться традиційно. А застосування електронних ресурсів здійснюється лише при підборі та роздруковуванні інформації, але при цьому відсутній постійно діючий зворотній зв'язок з абонентами. В подальшій перспективі, при наявності програмно-технічного комплексу університету, інформування користувачів у режимах ДЗК та ВРІ можна буде здійснювати в електронному режимі (наприклад, через сервер університету, електронну пошту чи на базі web-сайту).

Автоматизація та впровадження нових інформаційних технологій у діяльність нашої бібліотеки дали можливість розширити сферу послуг для оперативного інформаційного забезпечення

наукового та навчально-виховного процесів РДГУ в рамках діяльності «Центру психолого-педагогічної інформації», «Центру молодого дослідника» та «Центру правової інформації». Значна частина електронних ресурсів бібліотеки забезпечує їх функціонування й оперативне інформаційне забезпечення користувачів.

Враховуючи потреби студентів та молодих науковців у складанні списків використаних джерел при написанні наукових робіт різних типів, бібліотекою підготовлені та розміщені на сайті «Методичні рекомендації з впровадження ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Бібліографічний запис, бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання».

Для задоволення інформаційних потреб своїх користувачів у навчально-виховному та науковому процесах бібліотека використовує можливості встановлення на своєму сайті і повнотекстових баз даних, наданих бібліотеці університету в тимчасове користування іншими бібліотеками та державними і громадськими установами. Запроваджуючи новітні інформаційні технології бібліотека одночасно формує інформаційну культуру майбутніх фахівців, яка є не тільки показником професійної культури та освіченості, але й важливим фактором розвитку кожної особистості. Вміння знаходити і використовувати потрібну інформацію є важливим елементом освіти, підвищення професіоналізму користувачів. Таким чином, електронні інформаційні ресурси наукової бібліотеки РДГУ є важливою складовою оперативного та якісного задоволення інформаційних потреб користувачів у науковому та навчально-виховному процесі.

Перспективи свого розвитку бібліотека пов'язує з подальшим упровадженням нових інформаційних технологій, орієнтованих на формування якісного електронного продукту, удосконалення репертуару електронних інформаційних ресурсів, надання швидкого доступу до інформації, подальше підвищення комфортності обслуговування користувачів [2].

ЛІТЕРАТУРА

1. Автономова Н. Сучасні електронні технології як чинник еволюційних змін інформаційної функції бібліотек / Н. Автономова // Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України ; редкол.: О. С. Онищенко, Г. В. Боряк, В. М. Горовий [та ін.]. – К. : [б. в.], 2011. – Вип. 32. – С. 222–230.

2. Білоус В. С. Формування та використання електронних ресурсів у бібліотеці Вінницького державного університету імені

Михайла Коцюбинського / В. С. Білоус // Наукові праці Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського / Нац. акад. пед. наук України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; [редкол.: Л. А. Дубровіна, В. А. Вергунов, Т. І. Ківшар та ін.]. – К. : Пед. думка, 2010. – Вип. 2 : Всеукраїнський інформаційний ресурс з питань психолого-педагогічної науки і освіти : сучасний стан та шляхи розвитку. – С. 210–215.

3. Грипич С. Н. Наукова бібліотека Рівненського державного гуманітарного університету : стан і перспективи розвитку / С. Н. Грипич // Наукова бібліотека Рівненського державного гуманітарного університету : стан і перспективи розвитку : зб. матеріалів VI наук.-практ. конф., м. Рівне, Наукова бібліотека РДГУ, 30 серп. 2012 р / укл.: С. Н. Грипич, Г. П. Семенюк. – Рівне : РДГУ, 2012. – С. 3–29.

4. Грудініна Н. Д. Традиційні та електронні засоби розкриття змісту інформаційного ресурсу державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського / Н. Д. Грудініна // Наукові праці Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського / Нац. акад. пед. наук України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; [редкол.: Л. А. Дубровіна, В. А. Вергунов, Т. І. Ківшар та ін.]. – К. : Пед. думка, 2010. – Вип. 2 : Всеукраїнський інформаційний ресурс з питань психолого-педагогічної науки і освіти : сучасний стан та шляхи розвитку. – С. 218–224.

5. Кіщак Т. Використання електронних ресурсів наукової бібліотеки Національного університету біоресурсів і природокористування України / Т. Кіщак, О. Ткаченко // Бібліотечний вісник. – 2011. – № 2. – С. 17–20.

6. Лопата О. Електронні ресурси : порядок доступу та їх використання читачами наукової бібліотеки / О. Лопата // Бібліотечний вісник. – 2010. – № 3. – С. 8–15.

7. Пяткова І. Електронні інформаційно-комунікаційні технології в роботі бібліотеки / І. Пяткова // Бібліотечний форум України. – 2013. – № 2. – С. 35–38.

8. Самохіна Н. Інформаційні ресурси та електронні пристрої у бібліотечній діяльності / Н. Самохіна // Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України ; редкол.: О. С. Онищенко, Г. В. Боряк, О. В. Воскобойнікова-Гузева [та ін.]. – К. : [б. в.], 2011. – Вип. 29 : Управління бібліотечно-інформаційною діяльністю наукової бібліотеки. – С. 184–191.

9. Ткаченко О. Роль інформаційних ресурсів бібліотеки вищого навчального закладу у впровадженні системи менеджменту якості / О. Ткаченко, Т. Кіщак // Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України ; [редкол.: О. С. Онищенко, Г. В. Боряк, В. М. Горовий та ін.]. – К. : [б. в.], 2012. – Вип. 34. – С. 38–45.

10. Шкаріна В. А. Електронні бібліографічні ресурси наукової бібліотеки / В. А. Шкаріна // Адаптація завдань і функцій бібліотеки до вимог розвитку цифрових інформаційних ресурсів : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 8-10 жовт. 2013 р.) / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. Б-к України, Рада дир. Наук. б-к та інформ. Центрів-членів МААН. – К., 2013. – С. 380–382.

Зміст

1. Гринич С. Н. НАУКОВА БІБЛІОТЕКА В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ.....	3
2. Поліщук С. М. ІНФОРМАЦІЙНІ ПОТРЕБИ КОРИСТУВАЧІВ ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ ДОКУМЕНТНИХ ТА ЕЛЕКТРОННИХ ФОНДІВ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ.....	27
3. Коломісць Н. Б. ДОВІДКОВО-ПОШУКОВИЙ АПАРАТ В БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ: ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ.....	36
4. Ковальчук Л. В. ЕЛЕКТРОННІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ У СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАУКОВОГО ТА НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСІВ РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ.....	41
5. Кушка Л. С. КОРПОРАТИВНІ БІБЛІОТЕЧНІ ПРОЕКТИ: СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ.....	49
6. Гаврилюк І. А. ВІРТУАЛЬНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ КОРИСТУВАЧІВ У СФЕРІ БІБЛІОТЕЧНОГО СЕРВІСУ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ БІБЛІОТЕКИ	56
7. Семенюк Г. П. НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ – ПРІОРИТЕТ ДІЯЛЬНОСТІ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ.....	60
8. Лешкевич Г. Д. МОНІТОРИНГ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ТА ПОСЛУГ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ДЛЯ ЗАДОВОЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОТРЕБ КОРИСТУВАЧІВ (ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ СОЦІОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ).....	65
9. Бондар А. П. ОСОБЛИВОСТІ ОБСЛУГОВУВАННЯ КОРИСТУВАЧІВ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ НАВЧАЛЬНОГО ТА НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО ПРОЦЕСІВ.....	70
10. Тихончук А. Ю. КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ІНФОРМАЦІЙНОГО СЕРВІСУ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ.....	74

Збірник матеріалів
VIII-ї науково-практичної конференції

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА В ІНФОРМАЦІЙНО- ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Відповідальний за випуск:

С. Н. Грипич – доцент,
директор наукової бібліотеки
Рівненського державного
гуманітарного університету.

Укладачі:

С. Н. Грипич – доцент,
директор наукової бібліотеки
Рівненського державного
гуманітарного університету.
Г.П. Семенюк – заст.
директора з наукової роботи
наукової бібліотеки
Рівненського державного
гуманітарного університету.

Технічний редактор:

Л. С. Кушка – провідний
бібліотекар наукової
бібліотеки Рівненського
державного гуманітарного
університету.

Комп'ютерна верстка:

О. О. Себестьянович –
провідний бібліотекар
наукової бібліотеки
Рівненського державного
гуманітарного університету.

Формат 60*84 1/16
Папір офсетний. Гарнітура Times.
Тираж 100 прим.
Наукова бібліотека РДГУ